

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

/підпис/

“ ___ ” _____ 201__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 8.05056 міжнародні економічні відносини

за магістерською програмою професійного спрямування

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)

на тему: «Регіональне регулювання як фактор підвищення
ефективності зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів (на
прикладі Одеського регіону)»

Виконавець:

студент 64 групи факультету міжнародної економіки
Топлакалцян Артур Арсенович

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Єрмакова Ольга Анатоліївна

/підпис/

ОДЕСА – 2018

АНОТАЦІЯ

Топлакалцян А.А., «Регіональне регулювання як фактор підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів (на прикладі Одеського регіону)», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)», Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження є процеси забезпечення регіонального регулювання зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів Одеського регіону.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти регіонального регулювання зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів, чинники, що впливають на регіональне регулювання, методи оцінювання ефективності регіонального регулювання.

Проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність господарюючих суб'єктів Одеської області та впливу регіонального регулювання на зовнішньоекономічну діяльність господарюючих суб'єктів Одеського регіону

Запропоновано основні напрями підвищення ефективності регіонального регулювання зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів Одеського регіону, удосконалення інституціонального середовища регіону, створення вільних економічних зон, розширення бази інвестиційних ресурсів, посилення інвестиційного спрямування розвитку фондового ринку та його інфраструктури.

Ключові слова: регіональне регулювання, зовнішньоекономічна діяльність, господарюючі суб'єкти, інституційне середовище, інвестиційна привабливість регіону.

ANNOTATION

Toplakaltsian A.A., «Regional regulation as a factor of increasing the efficiency of foreign economic activity of economic entities (by the example of the Odessa region)», thesis for Master degree in specialty «International Economic Relations», master program «Foreign economic activity of enterprises (organizations)», Odessa National Economic University Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study is the processes of ensuring regional regulation of foreign economic activity of economic entities of the Odessa region.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of regional regulation of foreign economic activity of economic entities, factors influencing regional regulation, methods of assessing the effectiveness of regional regulation.

The foreign economic activity of business entities of the Odessa region and the influence of regional regulation on foreign economic activity of business entities of the Odessa region are analyzed.

The main directions of increasing the efficiency of regional regulation of foreign economic activity of economic entities of the Odessa region, improvement of the institutional environment of the region, creation of free economic zones, expansion of the investment resources base, introduction of a mechanism for accumulation of free funds, in particular, in venture capital funds.

Keywords: regional regulation, foreign economic activity, enterprises, institutional environment, investment attractiveness of the region.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ.....	7
1.1.Сутність та механізми формування регіональної політики України в сфері зовнішньоекономічної діяльності.....	7
1.2. Європейський досвід регіонального регулювання зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів.....	22
1.3.Методичні засади аналізу зовнішньоекономічної діяльності регіону.....	37
Висновки до розділу 1.....	44
РОЗДІЛ 2.АНАЛІЗ СТАНУ РЕГІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПАДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	46
2.1.Аналіз зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів Одеської області.....	46
2.2.Аналіз впливу регіонального регулювання на зовнішньоекономічну діяльність господарюючих суб'єктів Одеського регіону.....	54
2.3. Моделювання регіонального регулювання зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів Одеського регіону.....	76
Висновки до розділу 2.....	80
РОЗДІЛ 3.ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	82
3.1.Вдосконалення інституціонального середовища зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів Одеської області.....	82
3.2.Покращення інвестиційної привабливості Одеського регіону, як чинник ефективного регіонального регулювання зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів.....	91
3.3.Політика регіональної влади у стимулюванні експорту.....	111
Висновки до розділу 3.....	125
ВИСНОВОК.....	127
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	132
ДОДАТКИ.....	139

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що для світової економіки в даний час характерно посилення інтеграційних процесів. Це передбачає необхідність чіткого державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів. Державне регулювання включає в собі два аспекти, перше це, законодавча база для всіх учасників ЗЕД у країні, другий це єдина стратегія для регіонального регулювання ЗЕД господарюючих суб'єктів.

Зовнішньоекономічна діяльність регіону являє собою діяльність економічних агентів (суб'єктів) регіону, а також місцевих органів виконавчої влади в галузі зовнішньоекономічних відносин, основними видами якої є: міжнародна торгівля товарами та послугами, міжнародні коопераційні зв'язки в галузі виробництва, рух капіталів та іноземних інвестицій, міжнародна міграція робочої сили, обмін в галузі науки та техніки, валютно-фінансові та кредитні відносини.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні здійснюється за допомогою: відповідних законів України; засобів тарифного і нетарифного регулювання; економічних заходів оперативного регулювання (валютно-фінансового, кредитного); рішень недержавних органів управління економікою; укладених угод між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Визнання регіону як важливого рівня формування міжнародної конкурентоспроможності країни, обумовило необхідність виокремлення зовнішньоекономічної діяльності регіону в окремий об'єкт дослідження.

Мета даної дипломної роботи провести дослідження і аналіз регіонального регулювання ЗЕД господарюючих суб'єктів, інституційного середовища Одеського регіону, з'ясувати їх переваги та недоліки з точки зору суб'єкта господарювання.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити ряд взаємопов'язаних завдань:

- з'ясувати теоретичні основи регіонального регулювання ЗЕД;
- провести аналіз стану регіонального регулювання ЗЕД господарюючих суб'єктів в Одеській області;
- визначити шляхи підвищення ефективності регіонального регулювання ЗЕД господарюючих суб'єктів Одеської області.

Об'єктом дипломної роботи є процеси забезпечення регіонального регулювання ЗЕД господарюючих суб'єктів Одеського регіону.

Предметом дослідження є система організаційно-економічних заходів покращення регіонального регулювання в аспекті забезпечення сприятливих умов для ЗЕД господарюючих суб'єктів Одеського регіону.

Методи дослідження: У дипломній роботі використано загальнонаукові та конкретно-наукові методи, а саме методи аналіз та синтез, порівняння, статистичний аналіз, кореляційний аналіз, експертні оцінки. Використовувався системний підхід та пакет аналізу Microsoft Office Excel 2007.

Публікації. Головні положення та найважливіші результати магістерської роботи викладено у науковому журналі «Освіта і наука без кордонів». - Перемишель, Польща. - 2017. - С. 25-31.

Запропоновано для стимулювання ведення зовнішньоекономічної діяльності малими та середніми підприємствами, зменшити тиск з боку інституцій на суб'єктів господарюючої діяльності, а саме зменшення кількості податків для малого та середнього підприємства, спрощення процедур на митниці для експорту товарів.

Удосконалено:

- теоретичні засади підвищення ефективності регіонального регулювання в умовах політичного та економічного кризису за рахунок впровадження зон вільної торгівлі.
- напрямки підвищення регіонального регулювання за рахунок вдосконалення інституціонального середовища.

Теоретичну базу курсової роботи склали праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів і практичних працівників, які зробили вагомий внесок в розвиток теорії і практики розрахункових відносин: Козак Ю.Г., Єрмакова О.А., Дідківський М.І., Рум'янцев А. П., Шевчук Л.Т., Швайка Л. А., Стеценко Ж.В., Тюріна Н. М., Карвацка Н. С. .

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі акти, нормативні документи і статистичні матеріали, матеріали обліку та звітності Одеського регіону, публікації вітчизняних та міжнародних аналітичних агентств по економічному розвитку.

Висновок

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що, регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні здійснюється за допомогою: відповідних законів України; засобів тарифного і нетарифного регулювання; економічних заходів оперативного регулювання (валютно-фінансового, кредитного); рішень недержавних органів управління економікою; укладених угод між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Визнання регіону як важливого рівня формування міжнародної конкурентоспроможності країни, обумовило необхідність виокремлення зовнішньоекономічної діяльності регіону в окремий об'єкт дослідження.

Під зовнішньоекономічною політикою України слід розуміти політику, яка впливає в різних галузях господарства, передбачає пріоритет національних економічних інтересів в системі методів і форм регулювання світогосподарських зв'язків, спрямована на поступове формування економіки, орієнтованої на експорт.

Мета державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності полягає у:

- сприянні забезпеченню збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку;
- стимулюванні прогресивних структурних змін в економіці;
- створенні найбільш сприятливих умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур зарубіжних країн;
- захисті економічних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- створенні рівних можливостей для всіх суб'єктів зовнішньоекономічних відносин незалежно від форм власності;
- заохоченні до конкуренції та ліквідації монополізму в цій сфері.

Також важливе значення має аналіз ЗЕД регіону. Цей аналіз полягає в тому, що він є об'єктивною необхідністю управління зовнішньоекономічною діяльністю на тактичному і стратегічному рівнях. Аналіз ЗЕД відіграє значну роль у встановленні причин, що зумовлюють існуючий рівень розвитку сфери ЗЕД, виявлення внутрішніх і зовнішніх резервів удосконалення і підвищення ефективності даного виду діяльності.

Одеській регіон є одним з прийнятних місць для ведення господарської діяльності. Цьому сприяє вигідне положення регіону, з виходом до моря.

Експорт послуг за 2016 рік у Одеській області, порівняно з 2015 роком зменшився на 13,4 %, імпорт збільшилася на 0,6 % порівняно з 2015 роком. Так, можна сказати, що у 2016 зовнішня торгівля послугами не значно зменшилася. У 2016 року імпорт товарів збільшилася на 127 %, але експорт зменшився лише на 12 %, . Так можна сказати, що в цілому становище є стабільним, як для експорту, як для імпорту, як для торгівлі товарами чи послугами.

З 2013 року по 2016 рік експорт товарів майже не змінився, за 4 роки різниця між найбільшим значенням і найменшим складає лише 17 %. Що не можна казати про імпорт, 2013 року імпорт товарів лише зменшується. Найбільше кількість товару було імпортовано в Одеську область у 2013 року, найменше у 2015 року, різниця між ними більше 4 разів.

Держава бере активну участь у розвитку ЗЕД шляхом цілеспрямованого впливу на певні сфери й об'єкти цієї діяльності. Цей вплив здійснюється за допомогою комплексу інструментів регулювання.

Інституційні рамки регіональної політики мають відповідати таким принципам як:

- 1) Комплексність.
- 2) Координація.
- 3) Співпраця.
- 4) Системність.

Основними завданнями і заходами за напрямком ЗЕД визначено:

- розвиток співробітництва з сусідніми державами;
- реалізація спільних міжнародних проектів та програм;
- збагачення змісту підписаних міжрегіональних угод;
- створення максимально сприятливих умов для розвитку та активізації зовнішньоекономічної діяльності.

З огляду на це, регіони повинні бути утворені як одиниці державного управління. Це обумовлюється децентралізацією та оптимальною організацією адміністрування державних функцій.

Одним з пріоритетів регіонального розвитку є субрегіональний підхід, тобто розробка стратегій підвищення конкурентоспроможності та економічного розвитку субрегіонів.

Для ведення зовнішньоекономічної діяльності важливим фактором є внутрішня ситуація у країні, від зовнішньої політики держави залежать всі внутрішні господарські суб'єкти, які орієнтовані на зовнішньоекономічну діяльність.

Згідно зробленому дослідженню «Transparency International» Одеський регіон входить в четвірку найменш корумпованих регіонів України. Це є не поганий показник для Одеського регіону, враховуючи на те, що Одеський регіон є одним з економічно активних регіонів країни. Так, наприклад у Київській області один з гірших показників. У самому регіоні, негативними факторами для розвитку ЗЕД господарюючих суб'єктів є корумпована податкова служба і митниця.

Одним з чинників, підвищення ефективності регіонального регулювання ЗЕД господарюючих суб'єктів є вдосконалення інституціонального середовища зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів, покращення інвестиційної привабливості регіону та політика регіональної влади у стимулюванні експорту.

Одним із ознак правильного розвитку інституціонального середовища є наявність стратегічного планування розвитку малого та середнього

підприємництва (МСП) на регіональному (місцевому) рівні. Для поліпшення інституціонального середовища, слід розробити детальну стратегію для малого та середнього бізнесу. Але розробка це навіть не половина роботи, найскладніше реалізувати цю стратегію розвитку. Для цього місцеве самоврядування має використовувати всі надані законодавством важелі впливу.

Однією з головних причин низького рівня прямого іноземного інвестування в Україні поки що залишається несприятливий, порівняно з іншими країнами інвестиційний клімат. Робота щодо підвищення інвестиційної привабливості економіки країни та окремих регіонів ведеться постійно, але інформації по окремим регіонам недостатньо. У розробленому регіональному індексу ділового клімату Одеський регіон зайняв 16 місце серед 25 інших регіонів України. Це дуже поганий результат, для регіону який має найвищий потенціал економічного розвитку у країні.

В Одеській області виявлені наступні проблеми:

- велика частка податків у витратах підприємств;
- адміністративні перешкоди, які заважають розвитку підприємств;
- обмежене фінансування програм з Державного бюджету;
- несвоєчасне надходження коштів державних субвенцій та незадовільна робота замовників щодо освоєння отриманих коштів;
- високій рівень корупції у податковій служби та митниці.
- най проблемними чинниками складовій «інституції» є фаворитизм у рішеннях чиновників, хабарі та неформальні платежі, охорона інтелектуальної власності, ефективність правової системи в оскаржуванні регуляторних актів, організована злочинність, захист інтересів міноритарних акціонерів.
- Нестача кваліфікованої робочої сили.

Пропозиції:

- 1) Для поліпшення інституціонального середовища, в Одеському регіоні, треба владі місцевого самоврядування посилити заходи покарання за корупцію, тиск на бізнес і фаворитизм у рішеннях чиновників. Внаслідок чого, господарські суб'єкти отримають шанс вільно розвиватися згідно умов ринку і в рівноправній конкурентній боротьбі.
- 2) З метою поліпшення інвестиційного клімату країни необхідно створити нормативно-правову базу для заохочення вкладення довгострокових фінансових інвестицій, залучення додаткових фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проектів.
- 3) Щоб стимулювати експорт регіональна влада має проводити семінари, бізнес-форуми, конференції, виставки, обмін делегаціями за підтримки органів місцевої влади;
- 4) Створення вільних економічних зон, дасть можливість регіональна влада використовує в якості важеля впливу на структуру економіки регіону, збільшує частку інноваційних підприємств.
- 5) Важливим є питання соціального забезпечення молодих спеціалістів, створення їм комфортних умов для проживання в регіоні для того, щоб зменшити „втечу умів” з регіону.

Список використаної літератури:

- 1.Єрмакова О.А., Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність регіону: навчальний посібник. - Одеса: Фенікс, 2013. - 332 с.
2. Основи зовнішньоекономічної діяльності. нав пос Юрій Козак, Тадеуш Спорк 2015 289(Нормативно-правова база зовнішньоекономічної діяльності регіону)
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства Навчальний посібник / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка. - К.: "Центр учбової літератури", 2013. - 408 с.(Основні етапи розвитку ЗЕД в Україні)
4. Стеценко Ж.В. Аспекти зовнішньоекономічної політики України // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №8(86). – С.49 – 54..
5. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки Навчальний посібник / К.: Знання, 2006.- 435 с.(12.1. Суть, цілі та принципи зовнішньоекономічної діяльності 315)
6. Закон України „Про зовнішньоекономічну діяльність” № 959-ХІІ від 16.04.1991 // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 29. - ст. 377.
- 7.Закон України"Про Концепцію державної регіональної економічної Концепція державної регіональної політики / Протокол Кабінету Міністрів України №32 від 2.07.2008 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку та будівництва України. – Режим доступу : <http://minregionbud.gov.ua/index.php?id=895>.
- 8.Шевчук Л.Т. Регіональна економіка: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2011. - 319 с. (Регіональна політика в сучасній Україні)
- 9.Федорук А.М. Диспропорції регіонального розвитку в ЄС [Електронний ресурс] /А.М. Федорук // Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток". – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=487>.
- 10.Eurostat. European Commission [Electronic resource]. – Mode of access: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>.

11. Європейський Союз – 50 років розвитку : [за ред. Безікович Г.А., Муратова О. М., Андронові А. В.] –Одеса:Одеська облдержадміністрація, 2007. – 55 с.
12. Изард У. Методы регионального анализа. Введение в науку о регионах / Уолтер Изард. – М.: Прогресс, 1966. – 660 с.
13. [Електронний ресурс] // Одеський морський порт – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Одеський_морський_торговельний_порт
14. [Електронний ресурс] // Експортери– Режим доступу: http://ukrexport.gov.ua/rus/ukr_export_exporters/?country=ukr
- 15.[Електронний ресурс] // Головне управління статистики в Одеській області – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>
- 16.[Електронний ресурс] // Головне управління статистики України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Міжнародна економіка: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г., Макогон Ю.В. та ін.]; За ред. Ю.Г. Козака, Д.Г. Лук'яненка, Ю.В. Макогона [3-тє вид.] – К.:ЦУЛ, 2009. – 560 с.
- 18.Єрмакова О.А. Підвищення конкурентоспроможності приморських регіонів України на основі кластерної моделі / О.А. Єрмакова. – О.: Фенікс. – 2011.
- 19..Інституції підтримки підприємництва: концепція, особливості, діяльність. – Центр громадської експертизи, Представництво Фонду Фридріха Науманна в Україні, Програма USAID «Лідерство в економічному врядуванні», 2016. – 176 с.
- 20.. [Електронний ресурс] // Єврорегіон «Нижній Дунай» – Режим доступу: <http://dair.odessa.gov.ua/zovnshnoekonomchna-dyalnst1/vroregon-nizhnj-dunaj/>
- 21.. [Електронний ресурс] // Єврорегіон «Чорне море» – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juni08/05.htm>
22. [Електронний ресурс] //Рівень сприйняття корупції – Режим доступу: <http://corruption-index.org.ua/>

23. Аналітичний звіт: національний та регіональний виміри. Щорічна оцінка ділового клімату в Україні:2016 рік. За результатами малого та середнього бізнесу,2016.-371 с.
24. [Електронний ресурс] // Doing Business 2017 Equal Opportunity for All– Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2017>
- 25.Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу: навчальний посібник / Купалова Г. І. – К. : Знання, 2008. – 639 с
26. Інституційні важелі вдосконалення регіональної інноваційної політики України в контексті глобальних викликів : монографія / О. А. Єрмакова ; НАНУ України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. – Одеса : ІПРЕЕД НАНУ, 2017. – 393 с., С. 170-175
- 27.Стратегічне планування розвитку МСП на регіональному (місцевому) рівні: аналіз практичного досвіду та уроки на майбутнє-м. Київ 2016 р.-30 с.
28. [Електронний ресурс] //–: Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» від 21.12.2000 No 2157-III (зі змінами). Режим доступу: [ttp://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2157-14](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2157-14)
29. [Електронний ресурс] //– Відповідно до статті 5 Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 No 1602-III, Прогнозні й програмні документи економічного й соціального розвитку розробляються у строки та в порядку, встановлені Кабінетом Міністрів України. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>
30. [Електронний ресурс] //– Регіональна стратегія розвитку малого та середнього бізнесу в Донецькій області на період до 2016 року. Режим доступу:<http://donoda.gov.ua/?lang=ua&sec=03.04&iface=Public&cmd=view&args=id:1094>.
- 31.[Електронний ресурс] //– Закону України « Про місцеве самоврядування в Україні» - Режим доступу: [//http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр)

32. Зовнішньоекономічна діяльність регіону: Навч. посіб. / О.А. Єрмакова, Ю.Г. Козак – Одеса: Інтерпрінт, 2013. – 315 с.
33. Ткач А. А. Інституціональні елементи ринкової інфраструктури // Економіка та держава .– 2014 .– № 1. – С. 43-47.
34. Беленький П., Другов О. Регіональна політика збалансованого соціально-економічного розвитку // Регіональна економіка. – 2015. – № 1. – С. 96-106.
35. Волкова Т. Практика привлечения иностранных инвестиций в экономику Украины в рамках ОЧЭС // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ. – Сб. научн. трудов. – Ливадия- Донецк: ДОННУ. – 2007. – Т. 1. – С. 236-240.
36. Орловська Ю. В., Зайченко О. О. Інвестиційний маркетинг як інструмент залучення іноземних інвестицій в Україну та її регіони // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ. – Сб. научн. трудов. – Ливадия- Донецк: ДОННУ. – 2007. – Т. 1. – С. 38-43.
37. Медведкін Т. С., Соколов Г. В. Технологічна конкурентоспроможність економіки України на світовому ринку // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ. – Сб. научн. трудов. – Ливадия-Донецк: ДОННУ. – 2007. – Т. 1. – С. 485-491.
38. [Електронний ресурс] //– Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2015 року. – Схвалена рішенням Одеської обласної ради від 10 листопада 2006 року № 91-V. – Одеса. – Проект – 2015. – 91 с. –Режим доступу: oda.odessa.gov.ua.
- 39.[Електронний ресурс] //– Статистична інформація. Державний комітет статистики України -Режим доступу: // www.ukrstat.gov.ua/
40. [Електронний ресурс] //– Статистична звітність. Головне управління статистики в Одеській області -Режим доступу: // odessastat.od.ukrtelecom.ua/

- 41.Кредисов А. Політика стимулювання експорту та її інструменти // Економіка України. - 2003. - № 2. - С.4-12.
42. Політика сприяння експорту МСП в Україні// -Київ 2015р-36с.
- 42.Дунаєв І.В. Імпортозаміщення в контексті вибору механізмів державної зовнішньоторговельної політики України / І.В. Дунаєв, В.Ю. Бабаєв // Державне будівництво. - 2012. - №1. - С. 1-9.
- 43.Закон України "Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" №2673-ХІІ від 13.10.1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 50. – ст. 676.
- 44.Закон України „Про стимулювання розвитку регіонів" № 2850-IV від 08.09.2005 // Відомості Верховної Ради України. – 2005. -№51. - ст. 548.
- 45.Регіональне управління зовнішньоекономічною діяльністю в умовах інтеграції України в глобальний економічний простір : метод. рек. / О. О. Труш, В. В. Говоруха, С. В. Белан та ін. ; за заг. ред. О. О. Труша. - К. : НАДУ, 2010. - 36 с.
46. Регіони України у післякризовий період: ризики та перспективи розвитку : аналітична доповідь. – К.: НІСД, 2011. – 38 с.
- 47.Балацкий Е.В. Иностранные инвестиции и экономический рост: теория и практика исследования / Е.В. Балацкий, Р.В. Павлюченко// Мировая экономика и международные отношения. - 2002. - №1.- С. 52 – 64.
- 48.Вічевич А.М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник. – 2-ге вид-ня, перероб та доповн / А.М. Вічевич, О.В. Максимець. - К.: „Видавничий дім „Професіонал”,2009. – 216 с.
- 49.Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / [за ред. акад. НАН України В.М. Гейця]. – К.: Ін-т екон. прогнозув.; Фенікс, 2003. – 1008 с., с. 95-107.
50. Левин В.С. Теоретический обзор и классификация количественный моделей инвестирования / В.С. Левин, Т.Н. Левина, Н.С. Советова // Экономический анализ: теория и практика. -2009.-№29.- С. 9-16.

51. Нікітіна М.Г. Світове господарство і міжнародні економічні відносини: просторові аспекти розвитку: навч.посібник / М.Г. Нікітіна. – Київ: «ЦУЛ», 2004. – 192 с.